

Aeshna viridis (Eversmann, 1836)

Zeleni kralj

Green Hawker

Anisoptera: Aeshnidae

Slika 1. Svježe presvučeni mužjak i svlak zelenoga kralja.

Foto: M. Bedjanič.

Opis svojte

Ovo vretence prepoznatljivo je po jedinstvenom ruhu. Na čelu mužjaka i ženke može se razaznati

crni pečat u obliku slova T, s vrlo tankom uspravnom crtom koja pojedinim jedinkama može i potpuno nedostajati. Na gornjem dijelu oprsja jasno se ističu dvije široke i svijetlo obojene zelene pruge. Postrano gledano, preko zelenog se oprsja u oba spola pružaju tanke, gotovo nezamjetne crne pruge. Oči mužjaka u skladu su s modroplavim mrljama zatka. Ženke uglavnom nemaju uočljivih modrih oznaka i izrazito su zelene boje. Cijeli gornji dio zatka obaju spolova obiluje tamnim oznakama. Krila su žućkasto pigmentirana, s izraženom dugačkom žutosmeđom pterostigmom i svijetlim prednjim rubom krila.

Veličina: 65–75 mm, zadak 43–54 mm, dužina stražnjega krila 38–45 mm.

Prehrana

U ličinačkom stadiju prehranu čine različiti vodeni beskrležnjaci, punoglavci, male ribe. U odraslom stadiju jedinke se pri ranjutarnjoj hranidbi katkada skupljaju u rojeve. Love druge leteće kukce, pa ih to često odvodi daleko od vode.

Biologija

Ženka polaže jaja najčešće u zoru, u potopljene listove rezca (*Stratiotes aloides*). Pritom šuška krilima, pa je taj šum prvi znak prisutnosti vrste u staništu. Za polaganje jajašaca zeleni će kralj umjesto rezca vrlo rijetko izabrati drugu biljku (*Typha*, *Sparganium*), što ga čini osjetljivim na promjene vegetacije u

staništu. Ličinke se razvijaju sporo, što je značajka većine vrsta njegove porodice. Odmor i zaklon traže u šikarama, grmlju i trsci, smještajući se nisko u tom raslinju. Životni krug vrste traje dvije do tri godine. Zeleni kralj izlijeće kasno u lipnju, najbrojniji je u kolovozu, a katkada ga u odraslom obliku možemo vidjeti i do listopada.

Stanište

Stanište zelenoga kralja stajaće su vode, i to na kiselim, neutralnim močvarnim tlima u kojima je najvažnija prisutnost rezca.

Razlikovne osobine

- izrazito zeleno-modro (mužjak) ili zeleno (ženka) obojeno vretence s ravnim, ispruženim zatkom u letu
- prisutnost rezca u staništu

Slične vrste

U ličinačkom ju je stadiju moguće zamijeniti s velikim kraljem (*A. grandis*) od koje se razlikuje po široj lovnoj krinki (donja usna) i nedostatku tamne središnje pruge na leđnoj strani zatka. U odraslom ju je obliku moguće zamijeniti s nešto većim velikim carem (*Anax imperator*) koji, za razliku od ispruženog zatka zelenoga kralja, u letu ima blago prema dolje povijen zadak.

Rasprostranjenost

Palearktičke je rasprostranjenosti, sa zapadnom granicom areala u srednjoj Europi. Zbog posebnih je ekoloških prohtjeva rijetka i ugrožena u najvećem dijelu Europe. U Hrvatskoj vrstu zasad nalazimo samo na jednom lokalitetu, starom rukavcu rijeke Drave u Podravini.

Uzroci ugroženosti

Izolirana populacija na južnom rubu rasprostranjenosti, uska specijalizacija pri polaganju jaja, malo pogodnih staništa za razvoj.

Kategorija ugroženosti

Kritično ugrožena vrsta (CR).

Postojeća zakonska zaštita

Hrvatska:

Strogo zaštićena zavičajna divlja svojta – Zakon o zaštiti prirode, Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim

Europa:

EU Direktiva o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore – Dodatak IV.

Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) – Dodatak II.

Caliaeschna microstigma (Schneider, 1845)

Konavoski knez

Eastern Spectre

Anisoptera: Aeshnidae

Slika 1. Svlak konavoskoga kneza. Foto: M. Franković.

Slika 2. Mužjak konavoskoga kneza. Foto: M. Franković.

Opis svojte

Konavoski je knez osobit po neobično kratkoj i tamnoj pterostigmi (obojena stanica na prednjem vršnom dijelu krila) na prozirnim krilima. Mužjaci su smeđe-crni sa svijetloplavim oznakama. Plave pruge na gornjem dijelu oprsja nalik su na brojku 7. Zadak je odozgo, od prvog do sedmoga kolutića, obilježen uskim plavim točkama koje se na osmom do desetom kolutiću šire, bojeći kraj zatka u plavo. Ženke se razlikuju od mužjaka jer su smeđe, sa žučkastim oznakama po tijelu. Pruge su na gornjoj strani oprsja žute. Žute pruge duž zatka postupno se skraćuju i prema njegovu završetku prelijevaju u sve svjetlije nijanse. Čelo je bjelkasto do žučkasto, s istaknutom crnom crtom na prednjem dijelu. Zadčani nastavci ženke su kratki i zdepasti, a leglica je poput korica noža sa zašiljenim vrhom koji se pruža iza desetoga kolutića.

Veličina: 50–60 mm, zadak 39–47 mm, dužina stražnjega krila 35–41 mm.

Prehrana

U ličinačkom stadiju hrani se različitim vodenim beskralješnjacima, a u odraslom stadiju kukcima srednje veličine koje lovi u letu.

Biologija

Mužjake možemo vidjeti kako lete u sjeni drveća, sporo i vrlo nisko iznad vode, i to od podneva pa sve do kasne večeri. Dobri su letači i mogu se znatno udaljiti od vode. Često love u skupinama iznad potoka ili krošnji okolnog drveća, zalijećući se prema plijenu dinamičnim i eksplozivnim letom. Ženke polažu jajašca u mahovinu, tako da ličinke borave i razvijaju se u potopljenoj mahovini, listincu ili među potopljenim korijenjem obalnog drveća, a katkad i ispod kamenja ako nemaju boljeg odabira. Vrstu u odraslom obliku možemo vidjeti od svibnja do kolovoza ili čak rujna.

Stanište

Konavoski knez nazvan je po prvom lokalitetu na kojem je u Hrvatskoj zabilježen – Konavlima. Stanište su mu brzotekući potoci kamenitog dna, ali i male rijeke, no samo u sredozemnom klimatskom pojasu.

Razlikovne osobine

- izrazito kratka i crna pterostigma
- pruge na gornjem dijelu oprsja nalik broju 7
- ženke s izrazito kratkim zadčanim nastavcima

Slične vrste

Ličinke slične ličinkama proljetnoga kraljevića (*Brachytron pratense*), ali ta vrsta nikada ne dolazi iz izvorišnim dijelovima rijeka i potoka. U Hrvatskoj nema sličnih odraslih oblika drugih vrsta.

Rasprostranjenost

Vrsta je pontomediteranske rasprostranjenosti. Zapadni je dio areala Dalmacija, a na istok se proteže do srednje Azije. U Hrvatskoj je česta na vodotocima Konavala, a nastanjuje i potoke Biokova i porječje Cetine, gdje su joj i najsjevernije europske populacije.

Uzroci ugroženosti

Sjeverna granica rasprostranjenosti. Ugroženost ionako rijetkih izvorišnih dijelova stalnih tekućica u sredozemnom dijelu Hrvatske, posebice kaptiranjem i prekomjernim zahvaćanjem vode.

Kategorija ugroženosti

Kritično ugrožena vrsta (CR).

Postojeća zakonska zaštita

Hrvatska:

Strogo zaštićena zavičajna divlja svojta – Zakon o zaštiti prirode, Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim

Ceriatrigon tenellum (Villers, 1789)

Mala crvendjevojčica

Small Red Damsel

Zygoptera: Coenagrionidae

Slika 1. Mužjak male crvendjevojčice. Foto: M. Bedjanič.

Opis svojte

Malo vretence lepršavog leta. Jedna od dvije crvendjevojčice u Europi. Rasprostranjena je u većem dijelu Europe. Mužjaci male crvendjevojčice lako su prepoznatljivi po potpuno jednobojnom jarko crvenom zatku, nogama, crvenkastoj pterostigmi i očima te potpunoj odsutnosti mrlje na sljepoočnom dijelu glave. Ženke su obojene na četiri načina, ali ne uvijek u svim područjima rasprostranjenosti niti u svim populacijama. Iako granice rasprostranjenosti tih načina obojenja nisu jasno razdvojene, čini se da tamniji oblici obično dolaze u južnijim dijelovima rasprostranjenosti, dok sjevernijima prevladavaju crvenije obojene ženke.

Veličina: 25–35 mm, zadak 22–30 mm, dužina stražnjega krila 15–21 mm.

Prehrana

U ličinačkom stadiju hrani se različitim sitnim vodenim beskralješnjacima, a u odraslom stadiju malim kukcima koje lovi u letu a jede prihvaćena za podlogu.

Biologija

Ovo je vretence slab letač i često leprša među trskom ili se skriva u grmlju nedaleko od vodenih staništa. Rijetko napušta rubove voda u kojima se razmnožava. Može tvoriti i veće naseobine. Mužjaci nemaju izrazite teritorijalnosti, ali su ipak napasni prema drugim mužjacima svoje vrste. Polažu jajašca u dvojcu, čime mužjak osigurava očinstvo. Izlijeću kasnije od većine vrsta svoje porodice, i to sredinom svibnja te ih u odraslom obliku možemo vidjeti do početka rujna.

Stanište

Malu crvendjevojčicu možemo naći na različitim tipovima staništa s puno vegetacije. Neki autori smatraju da su to većinom stajaće vode, uključujući jarke s vodom, lokve, jezera, ali i spore tekućice, drugi pak smatraju da vrsta živi ponajprije na malim potocima. Vrsta podnosi izrazito plitke vode, kao i zakiseljena staništa.

Razlikovne osobine

- crvene noge
- crvenkasta mala pterostigma

Slične vrste

Vrsta se može zamijeniti sa smaragdnom crvenkom (*Pyrhosoma nymphula*) koja ima crne noge i crnkastu, veću pterostigmu.

Rasprostranjenost

Vrsta je zapadnosredozemne rasprostranjenosti, s istočnom granicom koja se proteže našom obalom Jadrana do Krete. U Hrvatskoj je vezana uz vodena staništa u području sredozemne klime. Ne zalazi u unutrašnjost, osim uz kanjone krških rijeka.

Uzroci ugroženosti

Istočna granica rasprostranjenosti. Opća ugroženost protočnih kanala i sporotekućih potoka u sredozemnom dijelu Hrvatske. Litoralizacija.

Kategorija ugroženosti

Osjetljiva vrsta (VU).

Postojeća zakonska zaštita

Hrvatska:

Strogo zaštićena zavičajna divlja svojta – Zakon o zaštiti prirode, Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim

Chalcolestes parvidens (Artobolevski, 1929)

Istočna vrbova djevica

Eastern Willow Spreadwing

Zygoptera: Lestidae

Slika 1. Mužjak istočne vrbove djevice. Foto: M. Franković.

Opis svojte

Istočna vrbova djevica dugačka je i elegantna vrsta. Zelene je boje i kovinasta odsjaja. Jednolično smeđa pterostigma i vrlo male tamne pjegice na vrhu svijetlih zadčanih nastavaka mužjaka osobine su istočne vrbove djevice. Gledano odozgo, mužjaku se na unutarnjim stranama gornjih zadčanih nastavaka nalaze dva manja zuba, dok se na vanjskoj strani nalazi nekoliko zubića, većih nego u ostalih smaragdnh djevica. Donji zadčani nastavci, gledano bočno, izrazito su zakrivljeni uvis i vrlo su tankih i šiljatih vrhova. Na donjoj strani leglice ženke imaju 6 do 8, ponekad 9, zubića.

Veličina: 44–50 mm, zadak 34–39 mm; dužina stražnjega krila 22–26 mm.

Prehrana

U ličinačkom stadiju hrani se različitim sitnim vodenim beskrležnjacima, u odraslom stadiju malim kukcima koje lovi u letu a jede prihvaćena za podlogu.

Biologija

Biologija vrste nije dovoljno poznata. Odrasle jedinke najčešće možemo naći kako miruju na stablima i grmlju, često ne previše blizu vode. Polaze jajašca u bilje, ali, za razliku od zapadne vrbove djevice, birat će i biljke koje nisu drvenaste (*Typha*). Još je jedna razlika između te dvije izgledom i ponašanjem bliske vrste u tome što je istočna vrbova djevica većinom aktivna prije, a zapadna vrbova djevica poslije podne. Izljetanje počinje u svibnju, a odrasle možemo vidjeti sve do početka listopada. Nakon razdoblja sazrijevanja, koje traje nekoliko tjedana, odrasli se vraćaju uz vodu kasno u srpnju.

Stanište

Pretpostavlja se da nastanjuje ista staništa kao i zapadna vrbova djevica, odnosno sve tipove stajaćih voda okružene stablima i grmljem.

Razlikovne osobine

<i>C. parvidens</i> ♀♀	6–8 krupnih zubića s donje strane leglice	
<i>C. viridis</i> ♀♀	10–14 krupnih zubića s donje strane leglice	
<i>C. parvidens</i> ♂♂	<ul style="list-style-type: none">– vrlo mali zubić pri vrhu gornjih zadčanih nastavaka– donji zadčani nastavci, gledano bočno, šiljato strše prema gore	
<i>C. viridis</i> ♂♂	<ul style="list-style-type: none">– veliki zubić pri vrhu gornjih zadčanih nastavaka– donji zadčani nastavci, gledano bočno, tupi i blago zakrivljeni	

Slične vrste

Zapadna vrbova djevica (*Chalcolestes viridis*) slična je vrsta istočnoj vrbovoj djevici, a razlikovanje istočne vrbove djevice postiže se jedino brojenjem i usporedbom veličine zubića na zadčanim privjescima mužjaka i brojenjem zubića na leglici ženki. Poznati su i križanci tih dviju vrsta.

Rasprostranjenost

Vrsta istočnog Sredozemlja. Rasprostranjena je od Apeninskog poluotoka preko Balkana do Kavkaza i Bliskog istoka. Od kraja 1980-ih češće se bilježi na Apeninskom i Balkanskom poluotoku. U Hrvatskoj je prvi put zabilježena 1996. godine na području Nacionalnog parka Krka, a rasprostranjena je u nekoliko izoliranih populacija u Međimurju, središnjoj Hrvatskoj, Lici te na otoku Krku i Mljetu, dok je u Dalmaciji vezana uz tokove krških rijeka.

Uzroci ugroženosti

Nedovoljno poznati zbog nedostatka podataka. Moguće zbog uređenja obala i čišćenja drvenaste vegetacije.

Kategorija ugroženosti

Nedovoljno poznata vrsta (DD).

Postojeća zakonska zaštita

Hrvatska:

Zaštićena zavičajna divlja svojta – Zakon o zaštiti prirode, Pravilnik o proglašanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim

Coenagrion ornatum (Selys, 1850)

Istočna vodendjevojčica

Ornate Bluet

Zygoptera: Coenagrionidae

Slika 1. Parenje istočne vodendjevojčice.

Foto: M. Franković.

Opis svojte

Mušjak istočne vodendjevojčice obilježen je crnom oznakom na gornjoj strani drugoga zadčanoga kolutića u obliku slova W na stalku. Na stražnjem (sljepoočnom) dijelu glave obaju spolova mogu se također lijepo razaznati dvije osobito nazubljene plave pjege. Oprsje je mušjaka i ženke crno, sa svijetloplavim prugama. Sličan je i raspored crne i svijetloplave boje i na zatku obaju spolova. Muškaku crne oznake prekrivaju donji dio kolutića, a zatim se, od trećeg do devetoga kolutića, prema vrhu izdužuju u karakterističan središnji šiljak. Crne oznake pokrivaju veći dio kolutića ženke te se mijenjaju od kombinacije crno-plavo do potpuno crno. Krila su obaju spolova prozirna, a pterostigma je malena i tamna. Veličina: 30–31 mm, zadak 20–30 mm, dužina stražnjega krila 17–24 mm.

Prehrana

U ličinačkom stadiju hrani se različitim sitnim vodenim beskralješnjacima, u odraslom stadiju malim kukcima koje lovi u letu a jede prihvaćena za podlogu.

Biologija

Malo se zna o biologiji te vrste, ali je sigurno da ne odlazi daleko od potoka na kojem se razmnožava. Razdoblje leta istočnoj vodendjevojčici počinje sredinom svibnja, a završava u listopadu.

Stanište

Istočna vodendjevojčica nastanjuje male, osunčane i plitke potoke ili sporo-tekuće kanale. Takvi potoci često obiluju dobro razvijenom vodenom i močvar-nom vegetacijom, vrlo su česti u krškom području ili uz bazofilne cretove.

Razlikovne osobine

- kod mužjaka, crtež na gornjoj strani drugog zadčanoga kolutića u obliku je slova W na stalku
- na sljepoočnom su dijelu glave obaju spolova nazubljene plave pjege
- mala i tamna pterostigma ima oblik romba

Slične vrste

Mužjaci ove vrste mogu se zamijeniti s mužjacima modre kosjenke (*Cercion lindenii*) koja za razliku od istočne vodendjevojčice ima dugačku svijetlu ptero-stigmu, nema plave pjege na sljepoočnom dijelu glave te ima crtež na gornjoj strani zadčanoga kolutića u obliku pehara.

Rasprostranjenost

Vrsta je rasprostranjena u istočnom dijelu palearktika. Zapadne populacije do-piru do srednje Europe, a postaju sve snažnije prema jugu i istoku areala. Na-lazimo je na vodotocima srednje Hrvatske i Slavonije, a postoje i populacije uz Plitvička jezera, uz krške rijeke Kupu, Cetinu i Neretvu te izolirana populacija na otoku Krku.

Uzroci ugroženosti

Hidrotehnički zahvati na potocima i protočnim kanalima (odstranjivanje vege-tacije, produbljivanje, utvrđivanje obala) te onečišćenje staništa.

Kategorija ugroženosti

Gotovo ugrožena vrsta (NT).

Postojeća zakonska zaštita

Hrvatska:

Strogo zaštićena zavičajna svojta – Zakon o zaštiti prirode, Pravilnik o progla-šavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim

Europa:

EU Direktiva o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore – Dodatak II.

Cordulegaster heros (Theischinger, 1979)

Gorski potočar

Balkan Goldenring

Anisoptera:

Cordulegastridae

Slika 1. Ličinka gorskog potočara. Foto: M. Franković.

Slika 2. Mužjak gorskog potočara. Foto: M. Franković.

Opis svojte

Najveće je europsko vretence. Ličinke na bočnom dijelu 8. i 9. kolutića imaju lako uočljive i prstima opipljive trnove. Oprsje i zadak crno su obojeni, sa žutim pjegama koje obavijaju prvi do sedmi kolutić zatka. Noge su crne. Oči su zelene, zatiljak (zatiljni trokut) je crn, ponekad s dvije male žute pjege (češće u ženki), a čelo je žuto s crnom poprečnom prugom. Žute pjege na prednjem dijelu oprsja uglate su na gornjem vanjskom dijelu. Krila su prozirna s dugom uskom tamnom pterostigmom. Ženke imaju dugu leglicu koja znatno prelazi kraj zatka.

Prehrana

U ličinačkom stadiju prehranjuje se različitim vodenim beskralješnjacima, u odraslom stadiju kukcima srednje veličine koje lovi u letu.

Biologija

O biologiji ove vrste malo se zna. Ženke polažu jaja u pjeskovitu podlogu na rubu potoka. Razvoj ličinki traje 3-5 godina, ovisno uglavnom o temperaturi

vode. Odrasli mužjaci ženke traže izviđajući nisko i u sjeni uzduž potoka i za razliku od ostalih vretenaca nisu vezani za određeno područje. Hrane se na rubovima šuma, šumskim prosjekama ili šumskim proplancima nastojeći se uvijek držati sjene.

Stanište

Nastanjuje brze i hladne gorske potoke i rječice koji protječu šumskim područjem. Ponekad i u odvodnim kanalima brzog toka na rubu šume. Ličinke su plitko ukopane u pješčanu podlogu pokrivenu tankim slojem organskog mulja i listinca.

Razlikovne osobine

- žute pjege na prednjem dijelu oprsja uglate su na gornjem vanjskom dijelu

Slične vrste

Može se zamijeniti s dvozubim potočarom čije ličinke nemaju bočnih trnova na 8. i 9. kolutiću i čije su žute pjege na prednjem dijelu oprsja ovalne.

Rasprostranjenost

Endem jugoistočne Europe. Suprotno literaturnim navodima i vjerovanju (Dalmacija), u Hrvatskoj je rasprostranjena u kontinentalnom dijelu od Maceljske gore do Papuka, Medvednici, Žumberku, Zrinskoj i Petrovoj gori i Gorskom kotaru. Jedini nalaz iz Dalmacije potječe s Vrgoračkog polja. Nema je na područjima fliša (Istra, Fruška gora).

Uzroci ugroženosti

Hidrotehnički zahvati na potocima i neposrednom obalnom području (odstranjivanje priobalne vegetacije, produbljivanje, utvrđivanje dna i obala) te onečišćenje staništa.

Kategorija ugroženosti

U Hrvatskoj vrsta nije ugrožena.

Postojeća zakonska zaštita

Hrvatska:

Strogo zaštićena zavičajna divlja svojta - Zakon o zaštiti prirode, Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim

Europa:

EU Direktiva o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore – Dodatak II i Dodatak IV.

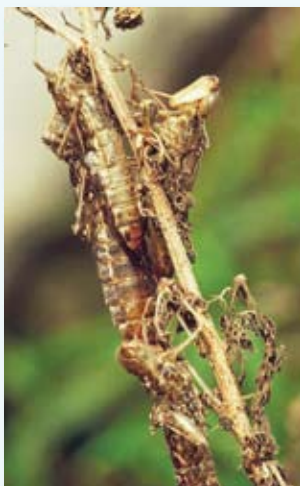

Hemianax ephippiger (Burmeister, 1839)

Grof skitnica

Vagrant Emperor

Anisoptera: Aeshnidae

Slika 1. Svlakovi grofa skitnice.
Foto: M. Bedjanič.

Slika 2. Parenje grofa skitnice. Foto: M. Bedjanič.

Opis svojte

Tijelo svojte boje je pijeska. Svijetloplava boja drugoga kolutića zatka („sedlo“) u mužjaka uočljiva je na prvi pogled, ali samo s gornje strane. Plavi dio ženkininog zatka nije izrazit ili ga uopće nema. Smeđe oči nerazmjerne su veličinom njegovu kratkom i vitkom zatku. Smeđa boja očiju i oprsja obaju spolova ograničena je samo na gornji dio tijela, dok je donji žućkastozelenkast. Pješćana podloga zatka ukrašena je tamnim oznakama koje se protežu duž srednjeg dijela svakog kolutića. Mužjaci od osmog do desetog kolutića imaju uočljive svijetlosmeđe do žućkaste točke. Gornji zadčani nastavci završavaju oštro, dok je trokutasti donji nastavak pun zubaca. Ženke imaju velike, široke i zašiljene zadčane nastavke. Krila obaju spolova umrežena su crnim i smeđim žilama, djelomično blago žućkasto obojena, s velikom smeđom pterostigmom.

Veličina: 61–70 mm, zadak 43–56 mm, dužina stražnjega krila 43–48 mm.

Prehrana

U ličinačkom stadiju hrani se različitim vodenim beskralješnjacima, u odraslom stadiju kukcima srednje veličine koje lovi u letu.

Biologija

Vrlo je vješt letač i može prijeći tisuće kilometara tijekom seobe. Odrasli su aktivni većinom danju, ali i u sumrak, puno češće nego druge vrste porodice. Katkada ih privlači umjetno svjetlo. Jaja većinom polažu u dvojcu, i to u raspadnuti biljni materijal na dnu vodene površine. Ličinke vrlo brzo rastu i razvijaju se, što im omogućuje život u vodama koje presušuju. Odrasli najčešće izlijeću početkom travnja pa sve do rujna ili čak listopada, ali je zanimljivije njihovo izlijetanje tijekom cijele godine.

Stanište

Grof skitnica razmnožava se u malim, plitkim, toplim i često privremenim vodenim staništima koja mogu biti i blago bočata. To je pokretljiva i seobama sklona vrsta koja se pojavljuje na različitim mjestima, ali izbjegava šumovita područja.

Razlikovne osobine

- pješčano smeđe oči
- izrazito velika glava
- plavo „sedlo“ ograničeno samo na gornji dio drugoga kolutića i slabo uočljivo gledano sa strane

Slične vrste

Mužjaci ove vrste mogu se zamijeniti s mužjacima malog cara (*Anax parthenope*) kod kojeg je plavo „sedlo“ rasprostranjeno na veći dio drugoga kolutića zatka i, gledano sa strane, jako uočljivo s veće udaljenosti.

Rasprostranjenost

Vrsta je rasprostranjena u sušnim dijelovima Afrike, Bliskog istoka i jugozapadne Azije, a razvija se u privremenim vodenim površinama. Ima veoma veliku seobenu snagu, s čestim najezdama u srednju Europu, a u dijelovima Sredozemlja postoje stalne populacije. U Hrvatskoj je nalazimo u poplavnom dijelu donjeg toka Drave, u poplavnoj ravnici Lonjskog polja, a neke od rijetkih europskih stalnih populacija nalaze se na Pagu i Vranskom jezeru kraj Biograda.

Uzroci ugroženosti

Klimatske promjene, posebice sezonska raspodjela padalina i antropogeni utjecaji (npr. hidromelioracije i sprečavanje poplavlivanja), što uzrokuje nedostatak pogodnih staništa, posebice pri sezonskim najezdama prema sjeveru Europe.

Kategorija ugroženosti

Osjetljiva vrsta (VU).

Postojeća zakonska zaštita

Hrvatska:

Strogo zaštićena zavičajna divlja svojta – Zakon o zaštiti prirode, Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim

Lestes macrostigma (Eversmann, 1836)

Velika zelendjevica

Dark Spreadwing

Zygotera: Lestidae

Slika 1. Mužjak velike zelendjevice. Foto: M. Bedjanič.

Opis svojte

Velika zelendjevica veća je i robusnija od većine zelendjevica. Glava, oprsje te veći dio zatka i mužjaka i ženke voštano su plavkastoljubičaste boje, dok je brončano zelena boja vidljiva jedino na području zatka od trećeg do sedmog kolutića. Voštano plava boja pojavljuje se ubrzo nakon pretvorbe u odraslu jedinku. Pterostigma je velika koliko i tri stanice krila ispod nje, a budući da je na odraslim jedinkama crnkasta, na prozirnim je krilima jasno uočljiva. Veličina: 39–48 mm, zadak 31–38 mm, dužina stražnjega krila 24–27 mm.

Prehrana

Ličinke se hrane račićima, ličinkama ili odraslim vodenim kukcima, u odraslom stadiju malim kukcima koje love u letu a jedu prihvaćeni za podlogu.

Biologija

Uobičajeno se odmaraju, vrebaju plijen ili se skrivaju od grabežljivaca na stabljikama vodenih biljaka ili potopljenoga grmlja. Odrasli odlaze daleko od vode, sve do sazrijevanja kada veliku zelendjevicu možemo ponovno naći blizu vode na koju je došla radi razmnožavanja. Jajašca polažu udvoje; mužjak nadgleda ženku dok ih ulaže u stabljike vegetacije koja visi nad vodom. Jajašca tako prezime i razvijaju se idućeg proljeća. Izlijeće već koncem veljače u Sredozemlju, ali je najbrojnija u lipnju, kada se i počinje razmnožavati, te u srpnju i kolovozu.

Stanište

Veliku zelendjevicu možemo naći gotovo jedino u plitkim stajaćim vodama, bilo da je riječ o malim ili većim lokvama, močvarama ili jezerima. Voli puno močvarne vegetacije kao što su trska ili rogoz, a dobro podnosi kisela staništa. Ličinke se mogu razvijati i u bočatim vodama.

Razlikovne osobine

- izrazito velika pterostigma duga kao tri krilne stanice ispod nje (dvije kod ostalih zelendjevica)

Slične vrste

Ne može se zamijeniti s nekom drugom vrstom.

Rasprostranjenost

Vrsta je palearktičke rasprostranjenosti s nizom izoliranih populacija diljem južne i srednje Europe. Populacije postaju snažnije prema istočnom dijelu areala koji se prostire do mongolskih stepa. U Hrvatskoj postoji nalaz vrste iz okolice Osijeka s početka dvadesetog stoljeća, a 94 godine poslije otkrivena populacija velike zelendjevice u blizini Karlovca vjerojatno je povezana s nedalekom populacijom vrste u Sloveniji.

Uzroci ugroženosti

Razmjerno rijetka vrsta točkaste rasprostranjenosti u Europi, agrotehnički zahvati u staništima.

Kategorija ugroženosti

Kritično ugrožena vrsta (CR).

Postojeća zakonska zaštita

Hrvatska:

Strogo zaštićena zavičajna divlja svojta – Zakon o zaštiti prirode, Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim”

Leucorrhinia caudalis (Charpentier, 1840)

Crni tresetar

Lilypad Whiteface

Anisoptera: Libellulidae

Slika 1. Svlak crnog tresetara.
Foto: M. Bedjanič.

Slika 2. Mužjak crnog tresetara. Foto: M. Bedjanič.

Opis svojte

Ličinke su posebnog izgleda zbog leđnih i bočnih trnova duž cijelog tijela koji im služe za obranu od riba, njihovih glavnih neprijatelja. Kratak zadak, koji se pri završetku širi, i dugačka krila osobine su ovog izgledom pomalo neobičnog vretenca. Oči su obaju spolova crvenkastosmeđe što odudara od bijela lica. Dlakavo oprsje mužjaka smeđe je i crno prošarano, a na ženki prevladavaju žuta i crna boja. Zadak je mužjaka gotovo crn, osim između trećeg i petog kolutića koji su obučeni u plavičastu voštanu prevlaku. Zadak ženke je odozgo ukrašen manjim žutim pjegama. U oba spola tamni krajevi zatka izrazito odudaraju od bijelih zadanih nastavaka. Na bazi stražnjih parova krila uočljiva je mala smeđa pjega, dok je pterostigma bijela i uokvirena crnim žilama.

Veličina: 33–37 mm, zadak 23–25 mm, dužina stražnjega krila 29–32 mm.

Prehrana

Ličinke se hrane ličinkama drugih kukaca ili račićima, u odraslom stadiju kukcima koje love u letu.

Biologija

Ličinke često borave na donjoj strani plutajućega vodenog bilja. Razvoj im traje dvije godine. Ženke i mužjaci aktivno lete nad otvorenom vodom i odmaraju se

na plutajućoj vegetaciji na kojoj se često i razmnožavaju. Tipično je ponašanje mužjaka podizanje zatka, a pri nadlijetanju područja stalno vraćanje na istu plutajuću biljku s koje prati okolna događanja. Razdoblje leta traje od konca travnja do početka kolovoza. Vrlo su brojni u svibnju, lipnju i srpnju.

Stanište

Crnog tresetara možemo naći na tresetištima, u lokvama, jezercima, starim riječnim rukavcima, obično u šumama, ali ne i u zasjeni. Obilježje je staništa bogato razvijena vegetacija plutajućih biljaka, a posebice lokvanj (*Nuphar*), lopoč (*Nymphaea*) i mrijesnjak (*Potamogeton*).

Razlikovne osobine

- tamno, gotovo crno vretenca sa žutim (ženke) ili plavičastim (mužjaci) obojenjem na prednjem dijelu zatka te bijelim zadčanim nastavcima u oba spola
- zadak utegnut na njegovu početku, dok se prema kraju širi

Slične vrste

Kod ženki postoji vrlo mala vjerojatnost zamjene sa ženkama velikog tresetara (*Leucorrhinia pectoralis*) koje su izrazito veće, nemaju utegnut zadak niti bijele zadčane nastavke i imaju izrazito žuti zadak.

Rasprostranjenost

Vrsta je zapadnosibirske rasprostranjenosti, s nizom izdvojenih populacija u srednjoj i zapadnoj Europi. U Hrvatskoj je zabilježena na nekoliko lokaliteta u Lonjskom polju. Ima podataka i o nalazima u okolici Varaždina, ali su stariji od šezdesetak godina.

Uzroci ugroženosti

Južni rub rasprostranjenosti. Isušivanje močvara i ostali hidrotehnički zahvati. Prirodna sukcesija staništa i klimatske promjene. Unošenje biljojeda i drugih stranih invazivnih riba u stanište.

Kategorija ugroženosti

Kritično ugrožena vrsta (CR).

Postojeća zakonska zaštita

Hrvatska:

Strogo zaštićena zavičajna divlja svojta – Zakon o zaštiti prirode, Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim

Europa:

EU Direktiva o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore - Dodatak IV. Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) – Dodatak II.

Leucorrhinia pectoralis (Charpentier, 1825)

Veliki tresetar

Yellow-spotted
Whiteface

Anisoptera:
Libellulidae

Slika 1. Mužjak velikog tresetara. Foto: M. Bedjanič.

Opis svojte

Veliki tresetar najveća je vrsta tresetara. Crvenkasto tamnosmeđe oči odudaraju od bijelog lica. U mužjaka prevladava tamnosmeđa obojenost oprsja i zatka, s velikim tamnocrvenim oznakama do šestog zadčanoga kolutića. Na sedmom je kolutiću mužjakova zatka velika žuta pjega. Takvu pjegu imaju i ženke, ali zbog žutih oznaka, raspoređenih na tamnoj podlozi gornjeg dijela zatka, ne dolazi toliko do izražaja. Krajevi zatka su, kao i zadčani nastavci, ujednačeno tamno obojeni u oba spola. Krila mužjaka i ženke ukrašena su tamnim pjegama na bazi stražnjeg para i s tamnom pterostigmom. Mužjaku je svojstvena dlakavost sekundarnoga spolnog organa i prilično velika, pa onda i izrazito uočljiva, kukasta izbočina.

Veličina: 32–39 mm, zadak 23–27 mm, dužina stražnjega krila 30–33 mm.

Prehrana

Ličinke se hrane ličinkama drugih kukaca ili račićima, u odraslom stadiju kukcima koje love u letu.

Biologija

To je najtermofilniji tresetar s rasprostranjenošću koja seže najdalje na jug. Mužjaci većinom vrebaju plijen s obalne vegetacije, a kada ženka uđe u njihov vidokrug, odmah se s njom pokušavaju pariti. Dvojac će odletjeti, smjestiti se na zemlju ili u okolno grmlje i pariti se. Nedugo zatim ženka će polagati jajašca dodirujući vrškom zatka vodenu površinu. Vrijeme izlijetanja počinje krajem

travnja ili u svibnju, a broj jedinka najveći je u lipnju. Sezona leta završava u rujnu.

Stanište

Velikog tresetara možemo naći nad tresetištima, u blago kiselim jezercima, starim rukavcima i ribnjacima mezotrofnog do eutrofnog karaktera, bogatih u vodenom i močvarnom vegetacijom.

Razlikovne osobine

- jedna (mužjaci) ili više (ženke) žutih pjega na zatku
- bijelo lice uokvireno tamnim očima

Slične vrste

Kod ženki postoji vrlo mala vjerojatnost zamjene sa ženkama crnog tresetara (*Leucorrhinia caudalis*) koje imaju utegnuti zadak i bijele zadčane nastavke, a zadak im nije toliko izrazito žut.

Rasprostranjenost

Vrsta eurosibirske rasprostranjenosti kojoj areal seže južnije od ostalih vrsta roda *Leucorrhinia* u Europi, ali je u južnoj i zapadnoj Europi rijetka i može se naći samo u nizu izdvojenih populacija. U nas vrstu nalazimo u nizu močvarnih staništa, postankom vezanih uz rijeku Savu, Dravu i njihove pritoke, a i na ribnjacima srednje Hrvatske.

Uzroci ugroženosti

Južni rub rasprostranjenosti. Isušivanje močvara i ostali hidrotehnički zahvati. Prirodna sukcesija staništa i klimatske promjene. Unošenje biljojeda i drugih invazivnih riba u stanište. Zapuštanje toplovodnih ribnjaka srednje Hrvatske.

Kategorija ugroženosti

Ugrožena vrsta (EN).

Postojeća zakonska zaštita

Hrvatska:

Strogo zaštićena zavičajna divlja svojta - Zakon o zaštiti prirode, Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim

Europa:

EU Direktiva o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore – Dodatak II i Dodatak IV.

Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) – Dodatak II.

Lindenia tetraphylla (Vander Linden, 1825)

Jezerski regoč

Bladetail

Anisoptera: Gomphidae

Slika 1. Svlak jezerskog regoča. Foto: M. Franković.

Slika 2. Mužjak jezerskog regoča. Foto: M. Franković.

Opis svojte

Jezerski je regoč najveći od svih regoča. Ličinka mu je za razliku od ostalih srodnika zdepasta izgleda. Odrasli su promjenljive boje, od pješčano do tamno obojenih jedinki. Oči su mu velike, zelenkaste, svijetloplava odsjaja. Oprsje je snažno, žućkastozeleno s tamnim šarama, a ponegdje u starijih jedinka prošarano plavičastim voskom. Zadak je obično boje pijeska, s crnim uočljivim šarama. Početak neobično građenog zatka izrazito je zadebljan, pa se vidno sužava, sve do sedmog kolutića koji uz proširenje ima i neuobičajena lepezasta zakrilca. Izduženosti zatka mužjaka pridonose i gornji, tamni, dugački i ravni zadčani privjesci. Ženke su obično svjetlije, ali s istim jako izraženim crnim šarama te nešto manjim zadčanim zakrilcima. Krila su obaju spolova velika, svijetlih prednjih rubova, s velikom bljedunjavom pterostigmom.

Veličina: 69–80 mm, zadak 49–57 mm, dužina stražnjega krila 36–40 mm.

Prehrana

U ličinačkom stadiju hrani se različitim vodenim beskralješnjacima, punoglavcima, malim ribama, u odraslom stadiju kukcima srednje veličine koje lovi u letu.

Biologija

Često nadgleda teritorij i vreba plijen s tla, lagano podignuta zatka. Neuobičajeno za porodicu kojoj pripada, jezerski regoč sklon je selidbama. Vrijeme izlijetanja počinje u svibnju, a odrasle jedinke mogu se pronaći sve do kolovoza.

Stanište

Za razliku od ostalih srodnika, jezerski regoč je prava jezerska vrsta. Jezera na kojima se razmnožava u sredozemnom su području Hrvatske. Često su okružena pojasom trske, ali možemo ga naći i na jezerima na kojima je vegetacija razmjerno oskudna, pa i u velikim i sporotekućim rijekama i kanalima. Tek presvučene odrasle jedinke sazrijevaju daleko od vode na otvorenim kamenjarskim površinama.

Razlikovna osobina

- lepezasta zakrilca na 7. i 8. zadčanom kolutiću

Slične vrste

U Hrvatskoj nema sličnih vrsta s kojima se jezerski regoč može zamijeniti.

Rasprostranjenost

Vrsta je rasprostranjena od srednje Azije preko Bliskog istoka do Sredozemlja, gdje dolazi u nizu izoliranih populacija u zemljama uz Jadran, u Tunisu i u Turskoj. U Hrvatskoj je vezana uz plitka sredozemna jezera i kanale Krka i Paga, Vransko jezero kraj Biograda, okolice Knina, uz deltu Neretve te blatine na Mljetu.

Uzroci ugroženosti

Sjeverna granica rasprostranjenosti. Narušavanje vodnog režima staništa zbog različitih oblika uporabe vode (natapanje, vodoopskrba). Onečišćenje agrokemikalijama.

Kategorija ugroženosti

Ugrožena vrsta (EN).

Postojeća zakonska zaštita

Hrvatska:

Strogo zaštićena zavičajna divlja svojta – Zakon o zaštiti prirode, Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim

Europa:

EU Direktiva o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore – Dodatak II i Dodatak IV.

Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) – Dodatak II.

Ophiogomphus cecilia (Fourcroy, 1785)

Rogati regoč

Green Snaketail

Anisoptera:

Gomphidae

Slika 1. Ženka rogatog regoča. Foto: M. Bedjanič.

Opis svojte

Rogati regoč osobit je po svojoj robusnijoj pojavi i trobojnosti. Glava, oprsje i prva dva zadčana kolutića su svijetlozeleni. Ostatak zatka ima žuto-crni uzorak. Svijetle su šare gornjeg dijela zatka trokutaste, a ponavljaju se na većini kolutića. Završetak zatka ukrašen je ovalnim žutim šarama, a mužjacima se na području osmog i devetog kolutića postrano proširuje. Drukčije nego ostalim regočima, mužjacima su rogatog regoča zadčani privjesci kratki, dugi poput desetog kolutića, usporedni jedan s drugim te neuobičajeno svijetložuti. Oči rogatog regoča su svijetlozelene, a ženka na vršnom dijelu glave ima dva izrazita i nazubljena roga. Na postranom dijelu zelenog oprsja postoje izrazito tanke crne crte. Krila su prozirna, iscrtana malim crnim žilicama i velikom tamnom pterostigmom.

Veličina: 50-60 mm, zadak 37-42 mm, dužina stražnjega krila 30-36 mm.

Prehrana

U ličinačkom stadiju hrani se različitim vodenim beskralješnjacima, u odraslom stadiju kukcima srednje veličine koje lovi u letu.

Biologija

Odrasli rogati regoči prilično su agresivni. Najčešće se smještaju na kamenje ili biljke uz vodu. U rijekama širim od 20 m lete sredinom toka u potrazi za ženkama i vrlo im je teško prići. Razmnožavanje, koje obično traje pet do deset minuta, kao i polaganje jajašaca, zbiva se na nekom skrovitom mjestu.

Ženka se odvaja od mužjaka, izbacuje jajašca na vrh zatka i polaže ih postupno, dodirujući vodenu površinu. Ličinke su smještene u dosta jakoj struji vode, najčešće u malim udubinama pješčanih nanosa. Izbjegavaju mulj i ne ukopavaju se kao ličinke roda *Gomphus* (regoči). Životni krug im traje dvije do tri godine. Izlijetanje počinje koncem travnja, najbrojniji su u srpnju, a mogu letjeti i do kolovoza.

Stanište

Stanište su rogatog regoča lijene rijeke pješčana dna.

Razlikovne osobine

- izrazito svijetla, zelena vrsta
- ženke na tjemenu imaju dva izrazita roga

Slične vrste

Vrsta je slična većini vrsta roda *Gomphus* od kojih je izrazito svjetlija.

Rasprostranjenost

Vrsta je česta u srednjoj, sjevernoj i istočnoj Europi, s istočnom granicom rasprostranjenosti u Rusiji. U zapadnoj i južnoj Europi ograničena je na niz izdvojenih populacija. U Hrvatskoj joj je rasprostranjenost ograničena na kontinentalni dio velikih rijeka (Drava, Dunav, Sava) i njihovih pritoka.

Uzroci ugroženosti

Uništavanje velikih i lijenih ravničarskih rijeka (izgradnja hidroakumulacija i hidrotehnički zahvati).

Kategorija ugroženosti

Osjetljiva vrsta (VU).

Postojeća zakonska zaštita

Hrvatska:

Strogo zaštićena zavičajna divlja svojta – Zakon o zaštiti prirode, Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim

Europa:

EU Direktiva o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore – Dodatak II i Dodatak IV.

Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) – Dodatak II.

Somatochlora flavomaculata (Vander Linden, 1825)

Plitvička zelenka

Yellow-spotted Emerald

Anisoptera: Corduliidae

Slika 1. Svlak i ženka plitvičke zelenke. Foto: M. Bedjanič.

Opis svojte

Plitvička zelenka na zatku ima uočljive jarko žute bočne pjege, što je čini drugačijom i lako prepoznatljivom među ostalim zelenkama. Pjege su jače izražene i veće na ženka i mladim mužjacima, a na odraslim mužjacima mogu biti teško prepoznatljive. Promatrajući odozgo, gornji zadčani privjesci mužjaka su ravni, gotovo paralelno položeni i lišeni zubića. Prema vršnom dijelu nježno se savijaju jedan prema drugome. Leglica ženki je kratka i zaobljena, kraća je od devetog kolutića i usmjerena nadolje. Krila su prozirna i isprepletana tamnim ožiljenjem s velikom tamnom pterostigmom na vrhovima.

Veličina: 45–54 mm, zadak 34–43 mm, dužina stražnjega krila 32–39 mm.

Prehrana

Ličinke se hrane ličinkama drugih kukaca ili račićima, u odraslom stadiju kukcima koje love u letu.

Biologija

Ženke plitvičke zelenke polažu jajašca dodirujući leglicom vodu, mulj, mahovinu i slične mekane supstrate. Ličinkama treba dvije do tri godine da se razviju, a žive ukopane u mulju. Rijetko lete iznad otvorene vodene površine, a češće se provlače kroz pojase trske ili okolne obalne vegetacije. Sezona leta traje od kraja svibnja do početka listopada, a vrsta je najbrojnija u lipnju i srpnju.

Stanište

Plitvička zelenka razmnožava se većinom u stajaćim vodama, i to u nizinskim područjima i udolinama s umjerenom klimom. Nastanjuje močvare, vlažne livade, katkada tromerijeke ili jezera koja postrano imaju male močvare bogate vegetacijom.

Razlikovne osobine

- uočljive jarko žute bočne pjege na zatku

Slične vrste

U Hrvatskoj nema sličnih vrsta s kojima se plitvička zelenka može zamijeniti.

Rasprostranjenost

Rasprostranjena je u srednjoj, sjevernoj i istočnoj Europi. Populacije južne Europe su izolirane i ograničene samo na najveća močvarna područja. U Hrvatskoj je rasprostranjena u kontinentalnom i planinskom dijelu (Plitvička jezera, Ogulin), a izdvojenih populacija ima u Istri, na otoku Krku, u ujezerenim dijelovima rijeke Krke i u delti Neretve.

Uzroci ugroženosti

Nedovoljno poznati. Južna granica rasprostranjenosti. Isušivanje nizinskih močvarnih područja.

Kategorija ugroženosti

Gotovo ugrožena vrsta (NT).

Postojeća zakonska zaštita

Zaštićena zavičajna divlja svojta – Zakon o zaštiti prirode, Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim

Sympetrum pedemontanum (Allioni, 1766)

Crnkasti strijelac

Banded Darter

Anisoptera:

Libellulidae

Slika 1. Mužjak crnkastog strijelca. Foto: M. Bedjanič.

Opis svojte

Crnkasti strijelac jedino je vretence na našem području koje pri samom vrhu oba para krila ima tamnosmeđu široku poprečnu prugu. Također, krila mu krasí svijetlosmeđa (ženke) do crveno (mužjaci) obojena pterostigma, uklopljena u krilnu prugu. Baza stražnjeg para krila je lagano žućkasta. I mužjacima i ženka opsjes je smeđe. Zadak mužjaka se pri završetku lagano širi i tamno je crvene boje. Ženkama je zadak tamnožut, s crnim pjegama na gornjem dijelu osmog i devetog kolutića. Noge obaju spolova su crne.

Veličina: 28–35 mm, zadak 18–24 mm, dužina stražnjega krila 21–28 mm.

Prehrana

Ličinke se hrane ličinkama drugih kukaca ili račićima, u odraslom stadiju kukcima koje love u letu.

Biologija

Ličinke žive na vodenom bilju, a razvijaju se nekoliko mjeseci. Tek presvučene jedinke ostaju uz vodu i često miruju na vrhovima suhih grana ili na trski. Za razliku od većine ostalih strijelaca, crnkasti strijelac leti polako, pomalo slično leptiru. Nakon razmnožavanja par u dvojcu polaže jaja među vodeno bilje. Odrasli prelaze velike udaljenosti, ali nikada u većem broju, pa ih je lako previdjeti (npr. jedan primjerak viđen na Velebitu). Izlijetati počinju kasno u lipnju, a većinom sredinom srpnja. Najviše ih vidamo u kolovozu, a opstaju i do sredine listopada.

Stanište

Crnkasti strijelac živi u tresetištima, močvarama, na zamočvarenim livadama, a zabilježen je i na sporotekućim potocima i kanalima. Iako to nije očito, vrsta je izbirljiva glede mjesta razmnožavanja, ali još nije sasvim jasno što bira. Često se spominje da voli brdovita područja. Ta staništa spajaju ove osobine: ne odveć gusta močvarna vegetacija, plitkost i osunčanost.

Razlikovne osobine

- tamnosmeđa široka poprečna pruga pri samom vrhu oba para krila

Slične vrste

U Hrvatskoj nema sličnih vrsta s kojima se crnkasti strijelac može zamijeniti.

Rasprostranjenost

Vrsta je palearktičke rasprostranjenosti, s rijetkim populacijama u zapadnoj i južnoj Europi. Jedinu poznatu populaciju u Hrvatskoj nalazimo u Međimurju, na protočnim kanalima i potocima koji utječu u rijeku Muru.

Uzroci ugroženosti

Rubni dio rasprostranjenosti. Uništavanje staništa hidrotehničkim radovima (npr. održavanjem kanala).

Kategorija ugroženosti

Kritično ugrožena vrsta (CR).

Postojeća zakonska zaštita

Hrvatska:

Strogo zaštićena zavičajna divlja svojta – Zakon o zaštiti prirode, Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim

